

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۱۰/۱۱

واحد فقیری

ډار: ټرمپ په سپینه مانی کی د کتاب کره کتنه

قریب یوه میاشت مخکې کی، د امریکا مشهور تحقیقاتي ژورنالیست، باب وودوارد، د جمهور رئیس ټرمپ په باره کی خپل دقیق کتاب خپور کړ. د بناغلی باب وودوارد کتاب سمدستي په امریکا او جهان کی یوه غوغا جوړه کړه، او د ټرمپ او د هغه د پلویانو قهر ئې راوپاروی. لیکوال کاري چي د دی کتاب د لیکلو په جریان کی ئې د سلهاوو عالی رتبه امریکایي چارواکو سره مصاحبې کړي دي، او اکثر و همدې مامورین د ټرمپ په حکومت کی مهم او حساس پوستونه اشغال کړي دي. باید زیاته کړم چي دا لیکنه یوازي د افغانستان پر مسایلو باندي راڅرخي، او د کتاب له نورو مهمو برخو سره تماس نه نیسي.

د کتاب لیکوال د جمهور رئیس ټرمپ هغه نقل قول راخیستی دی چي هغه د جمهوري ریاست د انتخاباتو په جریان کی باب وودوارد ته اظهار کړی وو. ټرمپ لیکوال ته ویلي ول، «که څه هم زه نه غواړم چي دا کلمه استعمال کړم، خو واقعي قدرت — ډار ایجاول دی.»

باب وودوارد لیکي کلونه کلونه ټرمپ د افغانستان د جنگ یو مهم نقاد وو. هغه به مدام په افغانستان کی د امریکا پر مداخلې باندي انتقادونه کول، او حتی ریشخند ئې پرې واهه. په ۲۰۱۱ کی، ټرمپ د افغانستان د جنگ پر خلاف په ټویټر کی په پېخر انتقادونه شروع کړل.

د ۲۰۱۲ په مارچ کی، هغه په یوه ټویټ کی لیکي ول، «افغانستان یوه کامله فاجعه ده. مور پدې نه پوهېږو چي هلته څه کوو. هغوی، (افغانان) د نورو شیانو تر څنګ، مور په سپینه ورځ شکوي.» په ۲۰۱۳ کی، ټرمپ په بل ټویټ کی لیکي ول، «راځئ چي له افغانستانه راووځو. زموږ عسکر هغه افغان را وژني چي مور تمرینات ورکوو. مور هلته په میلیاردو ډالره خاوري کوو. راځئ چي امریکا آباءه کړو.» د ټرمپ بل ټویټ وایي، «مور حکومت دونه احمق دی چي په افغانستان کی په ملیاردو ډالره ضایع کوي، او کله نا کله همدا پېسي ترورنیستانو ته رسېږي.» په بل ټویټ کی وایي، «زموږ کم عقلو مشرانو ته اجازه مه ورکوی چي یوه داسي موافقه لاسلیک کړي چي مور په افغانستان کی تر ۲۰۲۴ پوري وساتي، او ټول مصارف په امریکا پوري اړه ولري.»

لیکوال کاري کله چي ټرمپ جمهور رئیس سو، او بناغلی مک ماسټر د ملي امنیت مشاور سو، د ټرمپ او مک ماسټر تر مینځ ټکر حتمي سو. ځکه مک ماسټر په افغانستان او عراق کی خدمت کړی وو، او د بنوربش پر ضد ئې داسي کتاب لیکی وو چي اوس د امریکا په نظامي پوهنتونونو کی تدریسېږي. د مک ماسټر د کتاب اصلي مطلب دا دی چي څرنګه د بل وینتام څخه مخنیوی وسي. جالبه خبره دا وه چي اوس ټرمپ افغانستان یو بل وینتام باله، خو مک ماسټر کوبنښ کاوه چي په افغانستان کی امریکایي عسکر وساتي.

باب وودوارد لیکي کله چي ټرمپ د افغانستان پر پالیسي باندي د تجدید نظر امر ورکړ، په سپینه مانی کی د ملي امنیت د مشاوریت، د خارجه وزارت مسول کسان، د دفاع وزارت استازي، د سي ای ی (سیاه) مامورین، او د امریکا د نورو بنسټولو ادارو چارواکي سره جرګه سول. هغوی څو سوالونه مطرح کړل. څه وخت به د افغانستان جنگ تمام سي؟ ایا یو سیاسي او دپلوماتیک حل ممکن دی؟ په داسي حال کی چي طالبان د امریکا نظامي حضور نه غواړي، څرنګه به یو دپلوماتیک حل ممکن سي؟ څرنګه یو سیاسي سازش ممکن دی؟ که چیري یو سیاسي حل پیدا سي، ایا ټرمپ به ئې ومنې؟ ایا په افغانستان کی یو باثباته او دیموکراتیک حکومت ضروري دی؟ امریکا د سیاسي حل لپاره څونه چمتو ده؟ تر ټولو مهم سوال دا دی چي څرنګه پر امریکا باندي د بلي حملې مخنیوی وسي؟

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۴

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پاڼوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له الیرلو مخکې په خیر و لولئ

پدې غونډو کې، د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو د وزارت استازو ویل: د افغانستان حکومت په افغانانو کې مشروعیت نه لري. غیر قانوني اقتصاد او د مخدره موادو کاروبار د افغانستان د قانوني اقتصاد سره مساوی دی، او د غیر قانوني اقتصاد زیاتره برخه د طالبانو په لاس کې ده. د افغانستان حکومت سخت فاسد او رشوتخور دی. د امریکا پيسې او حمایت د کابل فساد حکومت د بېته تشویقي چي اصلاحات عملي نه کړي. د امریکا پيسې د افغانستان د نظام لپاره زهرجنې سوي دي. د بهرنیو چارو وزارت ویل چي د افغانستان تر نیولو راوروسته، سي ای ی (سیا) افغان جنگسالاران استخدام کړل. همدې واراډانو د سیا په پيسو خپل مخالفان نابود کړل.

مک ماسټر د دې مجلسونو لپاره څلور اهداف وټاکل، او هغوی ته ئې وویل چي پر دغو مسایلو باندې تمرکز وکړي، او جواب ورته پیدا کړي.

۱. داسې سیاسي ټیاب چي پر سیاسي مصالحې باندې ولاړ وي، او د طالبانو سره سیاسي روغه جوړه تر لاسه کړي.
۲. افغان حکومت باید داسې اداري اقدامات وکړي چي د طالبانو مقابله وکړي.
۳. پر پاکستان باندې باید فشار زیات سي، ځکه پاکستان دوه مخي پالیسي غوره کړې ده، پاکستان هم زموږ سره دی، او هم د طالبانو سره.
۴. په افغانستان کې اوسنی د ۳۹ ایتلافي ملکونو حمایت باید وساتل سي.

مک ماسټر غوښتل چي افغانستان ته له ۳۰۰۰ څخه تر ۵۰۰۰ پوري نور اضافه امریکایي عسکر واستوي. خو د امریکا لوی څارنوال (وزیر عالیه) د اضافه امریکایي عسکرو د استولو کلک مخالف و. په همدې مجلسونو کې، لوی څارنوال جیف سټنس په قهر مک ماسټر ته وویل: ته هغه کار کوي چي ټرمپ ئې نه غواړي. موږ په افغانستان کې خپل عسکر او پيسې له لاسه ورکوو. په موږ کې به څوک دونه بهادر سي چي ټرمپ ته ووايي چي موږ افغانستان ته اضافه عسکر استوو، او موږ به هلته د څو نورو لسيزو لپاره پاته يو؟ که چيري موږ هغه ته دا ووايو، هغه به لیونی سي.

لیکوال کاري پدې وخت کې جمهوري پال سناتور لیندزي گراهام افغانستان ته د اضافه عسکرو د استولو په منظور پر ټرمپ باندې فشار اچولی و. ټرمپ او سناتور گراهام درې ځله ملاقات وکړ. گراهام ټرمپ ته وویل، «ایا ته غواړي چي افغانستان بیا په تیارو کې ډوب سي، او یو کړت بیا له افغانستانه پر امریکا باندې د سپټمبر د یوولسمې په څېر حملې وسي؟» ټرمپ په جواب کې ورته وویل، «کله به دا جنگ ختمیږي؟» گراهام وویل، «دا جنگ هیڅکله نه ختمیږي. دا د خیر او شر تر مینځ جگړه ده. دا د حق او باطل تر مینځ شخړه ده. دا جنگ لکه د نازي المان پر ضد جنگ دی. اوس، دا جنگ د رادیکال اسلام سره دی. موږ هدف باید دا وي چي هیڅکله بیا پر امریکا باندې له افغانستانه حمله و نه سي. اضافه عسکر ته د بیمې په سترگه وگوره. خپلو جنرالانو ته غور و نه سه.» هغه علاوه کړه، «دا د ټرمپ جنگ دی. تاریخ به نه مک ماسټر په یاد ولري او نه هم بینن. بلکي په تاریخ کې به ستا نوم ذکر یادیږي.» گراهام ټرمپ وویل چي اشرف غني هر راز همکارۍ ته چمتو دی. هغه غواړي چي په افغانستان کې د سي ای ی (سیا) فعالیت زیات سي. هغه چمتو دی چي د متحده ایالاتو لپاره داسې اسانتیاوي برابرې کړي چي موږ پدې وتوانوي چي له افغانستانه د استخباراتو د راټولو لپاره استفاده وکړو.

لیکوال لیکي پدې وخت کې لا ټرمپ افغانستان ته د نورو اضافه عسکرو د استولو سره سخت مخالف و. هغه خپل مشاور، بینن، ته وویل، «موږ باید داسې لاري پیدا کړو چي د افغانستان له لعنتي جنگ څخه ځان خلاص کړو. افغانان زموږ د وینو او پيسو لیاقت نه لري. ټول تر غور پوري په فساد کې ډوب دي. ناټو هیڅ نه کوي.»

کله چي ټرمپ او د کابینې نورو غړو په سپینه مانی کې د افغانستان په باب خبري شروع کړي، مک ماسټر خپل پلان ټرمپ ته وړاندې کړ. په مجلس کې ټرمپ خپه ښکاري دی. وروسته له پنځو دقیقو څخه د ټرمپ حوصله پر سر راغله، او چیغه ئې کړه. «قریب ۱۷ کاله کیږي چي زه د افغانستان په باب همدا چرنډیبات اورم، خو هیڅکله مو کامیابي تر لاسه نه کړه. موږ نه سو کولای چي همدا زړه ستراتیژي تعقیب کړو. موږ ناکامه یو. دا یوه فاجعه ده. پاکستان کومک نه کوي. که څه هم موږ پاکستان ته په میلیارډو ډالره ورکوو، خو پاکستان زموږ ملگری نه دی. د افغان مشران فاسد او رشوتخور دي. هغوی د متحده ایالاتو څخه پيسې غلا کوي.» جمهور رئیس ټرمپ مک ماسټر او خپلو نورو جنرالانو ته په قهر وکتل او علاوه ئې کړل، «په افغانستان کې زموږ عادي عسکر تر تاسو ښه پوهیږي. د هغوی درک تر تاسو څو چنده ښه دی. زه نه پوهیږم چي تاسي په څه لعنت باندې گرفتاره یاست.»

پدې وخت کې، خارجه وزیر ټیلرسن وویل موږ باید افغانستان مجرد او یوازي و نه گورو. موږ باید د مسلې سره منطقي برخورد وکړو. د دفاع وزیر متیس وویل، «د افغانستان څخه د خلاصون چټکه لاره بایلات دي.»

ټرمپ مجلس ته وويل د هند صدر اعظم مودي زما ملگری دی. هغه راته وويل چې متحده ايالات له افغانستانه هيڅ شى نه ترلاسه کوي. هيڅ شى! افغانستان خورا زيات کانونه لري. خو امريکا استفاده نه ترې کوي. امريکا بايد د افغانستان له کانونو څخه استفاده وکړي. ټرمپ زياته کړه، «زه به تر هغه وخت پوري معامله و نه کړم، خو مور همدې کانونو ته لاسرسى پيدا نه کړو. مور بايد پر پاکستان باندي تر هغه وخت پوري خپل کومکونه بند کړو، تر څو ئې همکاري نه وي کړې.» (مخونه، ۱۱۵ - ۱۲۸)

باب وودوارډ ليکي چې د ۲۰۱۷ د اگست په مياشت کې په کمپ ډيويد کې د امريکايي چارواکو يو بل مهم مجلس دایر سو. د امريکا د عدليې وزير سشنس له افغانستانه د امريکايي عسکرو را ايستل غوښتل. د سي ای ې (سيا) مشر مايک پامپيو غوښتل چې د نورو اضافه عسکرو د استولو په عوض کې دې د سي ای ې نقش لا پراخ سي، خو مک ماسټر د پخوا په شان د اضافه عسکرو استول غوښتل.

پدې غونډه کې، د عدليې وزير وويل چې هغه په کانگرس کې زيات وخت تېر کړی دی، او مدام ئې اورېدلي دي چې په افغانستان کې امريکا فقط يو کال وخت ته ضرورت لري چې کاميابه سي. مگر زموږ جنرالان تل غلط ول. اوباما هم همدا وعدي وکړې، خو اوس ورته وگورئ چې مور چيري يو. طالبان تر نيم زيات ملک کنټرولوي. همداوس له افغانستانه راوځي، نور بس دی. مک ماسټر په جواب کې وويل زموږ اصلي هدف القاعده ده، او بايد اجازه ور نه کړه سي چې بيا پر مور باندي حمله وکړي.

لډې خبرو تر اړوند وروسته، ټرمپ مجلس ته وويل، «زه د دې استدلال له اړوندو څخه ستړی سوئ يم. ځکه تاسي کولای سئ چې د هر ملک په باره کې همدا استدلال وکړئ. تاسي تل وياست چې داعش هر ځای موجود دی، او هر آن کولای سي چې پر مور باندي حمله وکړي. مور نه سو کولای چې د جهان په گوټ گوټ کې و اوسو.» پدې مجلس کې ټرمپ خپلو جنرالانو ته مخ ور وگرځوئ او ورته وې وويل، «تاسو دا حالت ايجاد کړی دی. دا يوه فاجعه ده. تاسي په افغانستان کې د رواني گډوډۍ طراحان ياست. تاسي زرنګ خلګ ياست، خو زه بايد تاسي ته ووايم چې تاسو دا مشکلات خلق کړي دي. تاسي پدې نه ياست توانېدلي چې دا پرابل مونه فيکس کړئ، بلکې تاسو شرايط لا خراب کړي دي. اوس تاسي غواړئ چې نور عسکر هم هلته واستوئ، تاسي پوهېږئ چې زه له اوله سره د دې جنګ مخالف وم.» ټرمپ لاسونه سره راغونډ کړل او علاوه ئې کړل، «زه غواړم چې راوځم. مگر تاسي ما ته وياست چې نور هم په ننوځم.»

خو د دفاع وزير ميتس ورته وويل: څه چې تاسو وويل درست دي. تاسو د نښې مينځ وويشت. خو زموږ نوی اپروچ به د اوباما مصنوعي تقسيم اوقات په څېر نه وي، او زموږ قومندانانو ته به زيات صلاحيت ورکړه سي. که چيري مور راوځو، د کابل حکومت سقوط کوي. کله چې مور د شورويانو تر وتلو وروسته افغانستان خوشي کړ، هلته داسې شرايط حاکم سول چې القاعدي ته ئې د ودې چانس ورکړ. که چيري بيا هماغه کار وکړو، بنيايي له افغانستانه تر پخوا لا ستري حملې راباندي سي. که چيري حملې وسي، دا به يوه ستره فاجعه وي. هغه علاوه کړه همداوس داعش په افغانستان کې حضور لري. څه چې په عراق کې واقع سول، په افغانستان به هم پېښ سي. هلته مور راوتلو، خو داعش سمدستي پراخي سيمي لاندي کړې.

ټرمپ ورته وويل، «ايا ته زما څخه غواړې چې نور اضافه عسکر ور واستوم. زه به دا کار وکړم. خو زه اوس هم پدې باور يم چې ته په اشتهاب کې ئې. زه نه پوهېږم چې ولي مور هلته يو، او مور هيڅ شى نه دي ترلاسه کړي. مور هلته په ميليارډو ډالره مصرف کړي دي.»

د ۲۰۱۷ د اگست په مياشت کې، ټرمپ د مک ماسټر پلان تصويب کړ. خو د دې سند په مينځ کې دا هم ليکل سوي ول، «په افغانستان کې به بن بست دوام لري. طالبان به نوري سيمي هم لاندي کړي. کاميابي ناممکنه ده.» دا سند مک ماسټر لاسليک کړی دی.

لډې غونډې را وروسته، ټرمپ سناتور گراهام ته تېلفون وکړ او ورته وې وويل، «ته لومړی کس ئې چې تېلفون درته کوم. ما د خپلو جنرالانو سره خبرې وکړې. زه به د خپلو جنرالانو په خوله وکړم.» گراهام په جواب کې ورته وويل، «رئيس صاحب، تاسو هوبنډيار کار وکړ.» ټرمپ ورته وويل، «دا يو سخت تصميم وو. افغانستان د امپراتوريو هديره ده.» گراهام په توکه ورته وويل، «زه خوشبخته يم. يو کتاب چې تاسي په خپل ټول ژوند کې لوستی دی، هغه همدا کتاب دی.» (۲۵۳ - ۲۶۰)

ليکوال کاري خو افغانستان په دوامداره توگه ترمپ زهیراوه. د ۲۰۱۷ د سپټمبر په میاشت کې، ترمپ د ملگرو ملتونو په عمومي غونډه کې د ازربایجان جمهور رئیس سره ملاقات وکړ. د ازربایجان جمهور رئیس ترمپ ته وویل چې چینایان په افغانستان کې د مسو په استخراج بوخت دي، او افغانستان زیات کانونه لري.

دې خبرې ترمپ سخت په قهر کړ. هغه ویل مور په افغانستان کې په میلیاردو ډالر مصرفوو، خو هلته چین زموږ څخه مس غلا کوي. پدې وخت کې، اشرف غني هڅه کوله چې ترمپ ته دا ووايي چې افغانستان کې زیات کانونه سته، او امریکا کولای سي چې په افغانستان کې زیاتي پیسې جوړي کړي. امریکا باید د افغانستان د لیتیم او نورو نادرو خامو موادو څخه پوره استفاده وکړي.

ترمپ همدا نادر مواد او لیتیم غوښتل. ترمپ خپلو ملگرو ته وویل، «اشرف غني مور ته د کانونو او نادرو موادو د استخراج بلنه راکړه. هغه مور ته هر څه راکوي. ولي مور دا کار نه کوو؟ زه چې تاسې ته گورم، تاسې لاس تر زنه ناست یاست، حال دا چې چینایانو چور گډ کړی دی.»

د جمهور رئیس ترمپ یوه مشاور ورته وویل، «صاحب، داسې نه کېږي چې مور بس هلته ورسو، او کانونه را وباسو. افغانستان د کانونو د استخراج لپاره هیڅ حقوقي نظام نه لري. د کانونو د استخراج لپاره هیڅ ډول زیر بنا نسته.»

ترمپ په جواب کې ورته وویل، «مور باید داسې کمپنی پیدا کړو چې هلته پانگونه وکړي. دا د کپتالیزم لپاره ستر فرصت دی، ولي مور هلته حاضر نه یو؟»

کله چې ترمپ له نیویارک څخه واشنگټن ته راستون سو، هغه همدا پوښتنه یو ځل بیا له مک ماسټر څخه وکړه. ولي مور د افغانستان کانونه نه راباسو؟ مک ماسټر په جواب کې ورته وویل، «صاحب، مور دا خبره د ملي امنیت په شورا کې مطرح کړې ده.» ترمپ پر چیغه کړه، «زه کومه لعنتي پروسه نه غواړم. زه ستاسې څخه غواړم چې همداوس هلته ولاړ سي، او د دې کانونو چاره وکړئ. د افغانستان کانونه مفت دي.»

کله چې د متحده ایالاتو خارجه وزارت د کانونو مسئله ازربایي کړه، د خارجه وزارت متخصصینو وویل چې که چیرې متحده ایالات دا کار وکړي، دا به په جهان کې د افراطیانو لپاره د پروپاگاندا بڼه وسله سي. هغوی به وایي چې امریکا راغلي ده او غواړي چې د افغانستان کانونه چور او غلا کړي.

کله چې مک ماسټر د افغانستان د کانونو د وزیري سره خبرې وکړي، د افغانستان د کانونو وزیري ورته وویل چې چین چندان څه نه دي تر لاسه کړي. هغوی ته زیات امتیازات ورکړل سوي، خو هغوی استفاده نه ترې کوي.

مک ماسټر په بل مجلس کې وویل د تشویش خبره نه ده. افغانستان نه سړک لري، او نه هم زیربنا لري. اکثره کانونه په داسې لیرې پرتو سیمو کې دي چې ورتگ ورته ډیر گران دي. اکثره د طالبانو په سیمو کې دي.

ليکوال لیکي د ۲۰۱۸ په جریان کې جمهوررئیس ترمپ یو ځل بیا د افغانستان په اړه بدبین سو. ترمپ پدې برخه کې دوه کسه سخت ملامتول.

اول شخص جمهوررئیس بوش وو، او ترمپ به مدام ملنډي پرې وهلي. ترمپ به ویل چې جورج بوش د افغانستان او عراق جنگونه شروع کړل. «هغه یو بد جمهوررئیس وو. د جنگ او تخریب شوقی وو. هغه غوښتل چې د جهان پولیس واوسي. او دا ټول جنگونه هغه پیل کړل.» دا ټول د هغه حماقت وو.

دوهم سړی چې ترمپ ملامت باله، هغه مک ماسټر وو. ترمپ به ویل، «مک ماسټر یو احمق وو. عراقیانو وغولوی. زموږ جنرالان په بزنس نه پوهیږي. په گټه او تاوان باندي نه پوهیږي. زه نه پوهیږم چې څرنگه مک ماسټر زه وغولولم، او زه ئې پدې قانع کړم چې اضافه عسکر افغانستان ته واستوم.» ترمپ به د مک ماسټر پر واره قد او د خبرو پر ستایل باندي مسخري کولې، او د هغه پېښې به ئې کولې. ترمپ به ویل، «مک ماسټر یو غولن شخص وو. هغه پخپلو خبرو باندي نه پوهېدی. دا نظامیان صرف جنگ کولای سي. هغوی په بزنس نه پوهیږي. هغوی پدې نه پوهیږي چې جنگ څونه مصارف لري.»

پدې لنډو ورځو کې، ترمپ د افغانستان په اړه خپل یوه مشاور ته ويلي دي، «افغانستان یوه فاجعه ده. افغانستان به هیڅکله په یوې عادي او نورمالي دیموکراسی باندي بدل نه سي. مور باید له هغه ځایه پای پاکه راووخو.» (۳۰۷ -

۳۱۴)

پای

د پاڼو شمیره: له ۴ تر ۴

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ